

FICHA TÉCNICA DE LA ASIGNATURA

Datos de la asignatura	
Nombre completo	Didáctica del Conocimiento del Medio
Código	E000005469
Título	Grado en Educación Infantil por la Universidad Pontificia Comillas
Impartido en	Grado en Educación Infantil [Tercer Curso] Grado en Educación Infantil y Grado en Educación Primaria [Tercer Curso]
Nivel	Reglada Grado Europeo
Cuatrimestre	Anual
Créditos	6,0 ECTS
Carácter	Obligatoria (Grado)
Responsable	Dra. Concepció Bauçà de Mirabò i Blanca Ribas Villalta
Horario	Pàgina web
Horario de tutorías	Pàgina web

Datos del profesorado	
Profesor	
Nombre	Blanca Ribas Villalta
Departamento / Área	Departamento de Didácticas Específicas
Profesor	
Nombre	Concepció Bauçà de Mirabó Gralla
Departamento / Área	Departamento de Didácticas Específicas
Correo electrónico	cbaucamirabo@cesag.comillas.edu

DATOS ESPECÍFICOS DE LA ASIGNATURA

Contextualización de la asignatura
Aportación al perfil profesional de la titulación
<p>El medi és la realitat en la qual s'aprèn i sobre la qual s'aprèn. Per tant, el mestre d'educació infantil ha de conèixer el medi que l'envolta i ha de ser capaç de transmetre l'interès per aquest medi. Amb aquesta assignatura, el futur mestre ha d'ajudar l'alumne a conèixer i comprendre com funciona la realitat a través de tasques d'investigació i projectes didàctics que aportin el desig innat d'exploració de l'infant i la seva ànsia de coneixement de les nocions espacials i temporals.</p> <p>El <i>Marc Europeu Comú de Referència per a les Llengües</i> fixa un nivell lingüístic normalitzat per a totes les llengües. En aquesta línia, les noves titulacions especifiquen que el títol de Grau en Educació Infantil, Grau</p>

en Educació Primària i Doble Grau han de garantir el nivell C1 de competència lingüística i comunicativa. La persona amb aquest nivell de competència:

és capaç de comprendre una àmplia varietat de textos extensos i amb un cert nivell d'exigència, i també reconèixer-hi sentits implícits. Sap expressar-se de forma fluïda i espontània sense mostres molt evidents d'esforç per trobar l'expressió adequada. Pot fer un ús flexible i efectiu de l'idioma per a fins socials, acadèmics i professionals. Pot produir textos clars, ben estructurats i detallats sobre temes d'una certa complexitat, mostrant un ús correcte dels mecanismes d'organització, articulació i cohesió del text. (MCER, 2002:26). És necessari haver cursat i superat l'assignatura Didàctica del Coneixement del Medi per obtenir el certificat de Capacitació en llengua catalana per a l'ensenyament al segon cicle de l'educació infantil i a l'educació primària (CCIP).

Prerequisitos

No hi ha cap requisit normatiu previ. Ara bé, seria convenient que l'alumne tengui assolits coneixements metodològics i didàctics de l'educació infantil. Els alumnes han de demostrar una competència suficient oral i escrita en llengua catalana. El mínim necessari, amb intenció de millorar-lo, és el corresponent al nivell B2 del *Marc Europeu Comú de Referència per a les Llengües*.

Els estudiants han de ser capaços d'elaborar discursos orals i escrits en català de forma coherent i adequada a l'àmbit acadèmic

Competencias - Objetivos

Competencias

GENERALES

CGI01	Capacidad de análisis y síntesis	
	RA1	Describe, relaciona e interpreta situaciones y planteamientos sencillos
	RA2	Selecciona los elementos más significativos y sus relaciones en textos complejos
	RA3	Identifica las carencias de información y establece relaciones con elementos externos a la situación planteada
CGI03	Capacidad de organización y planificación	
	RA1	Planifica su trabajo personal de una manera viable y sistemática
	RA2	Se integra y participa en el desarrollo organizado de un trabajo en grupo
	RA3	Planifica un proyecto complejo (ej. Trabajo de fin de grado)
CGI04	Habilidades de gestión de la información proveniente de fuentes diversas	

	RA1	Utiliza diversas fuentes en la realización de sus trabajos
	RA2	Cita adecuadamente dichas fuentes
	RA3	Incorpora la información a su propio discurso
	RA4	Maneja bases de datos relevantes para el área de estudio
	RA5	Contrasta las fuentes, las critica y hace valoraciones propias
CGI06	Comunicación oral y escrita en la propia lengua	
	RA1	Expresa sus ideas de forma estructurada, inteligible y convincente
	RA2	Interviene ante un grupo con seguridad y soltura
	RA3	Escribe con corrección
	RA4	Presenta documentos estructurados y ordenados
	RA5	Elabora, cuida y consolida un estilo personal de comunicación, tanto oral como escrita, y valora la creatividad en estos ámbitos Personales
CGP08	Trabajo en equipo	
	RA1	Participa de forma activa en el trabajo de grupo compartiendo información, conocimientos y experiencias
	RA2	Se orienta a la consecución de acuerdos y objetivos comunes
	RA3	Contribuye al establecimiento y aplicación de procesos y procedimientos de trabajo en equipo
	RA4	Maneja las claves para propiciar el desarrollo de reuniones efectivas
	RA5	Desarrolla su capacidad de liderazgo y no rechaza su ejercicio
ESPECÍFICAS		
CEC02	Sólida formación científico-cultural	
	RA1	Conoce los hitos esenciales del desarrollo de la cultura en sus dimensiones técnico-científica, histórica, religiosa y literaria así como los avances actuales más relevantes en estos campos.
	RA2	Interpreta y comprende el mundo presente teniendo en cuenta un rico acervo de conocimientos científico-culturales.

	RA3	Manifiesta una actitud positiva y un elevado interés por actividades culturales (artísticas, científicas, musicales¿) que se ofrecen en su entorno inmediato.
CEC03	Capacidad para organizar la enseñanza utilizando de forma integrada los saberes disciplinares, transversales y multidisciplinares adecuados al respectivo nivel educativo	
	RA1	Planifica sus actividades educativas considerando que los contenidos están vinculados con otros contenidos de una determinada asignatura y con los de otras áreas disciplinares.
	RA2	Determina estrategias de enseñanza que enfatizan las conexiones existentes entre los diversos contenidos curriculares, tanto longitudinal como transversalmente.
	RA3	Establece procedimientos de evaluación que identifican la integración de saberes.
CEC07	Capacidad para desarrollar su tarea educativa en el marco de una educación inclusiva	
	RA1	Considera que los logros educativos deben atañer a todos los alumnos en la máxima medida que sean capaces de alcanzar.
	RA2	Diseña sus actividades de enseñanza y aprendizaje con indicaciones explícitas que permitan atender a la diversidad.
	RA3	Personaliza sus intervenciones educativas teniendo en cuenta la singularidad de cada alumno o alumna.
CEIN33	Conocer los fundamentos científicos, matemáticos y tecnológicos del currículo de esta etapa 0-6, así como las teorías sobre la adquisición y desarrollo de los aprendizajes correspondientes	
	RA1	Utiliza con seguridad y precisión los procedimientos matemáticos propios de la docencia en la etapa de Educación Infantil (fundamentalmente en lo referido al manejo de números, la medida, el desarrollo del pensamiento lógico, la introducción al uso de símbolos convencionales y la geometría).
	RA2	Conoce de manera integrada el conjunto de nociones, ideas y conceptos relacionados con el medio físico, el acercamiento a la naturaleza y la cultura y la vida en sociedad, que sirven como marco de referencia a la docencia en esta etapa educativa, en grado suficiente como para ser capaz de explicarlo a otras personas.
	RA3	Desarrolla un sentimiento de seguridad y autoestima en las propias facultades para el manejo de estos conocimientos, que se concreta en la capacidad de transmitir el gusto por su aprendizaje y de dar confianza a quienes las aprenden.
	RA4	Es capaz de fomentar experiencias de contacto con las nuevas tecnologías y de iniciación en su manejo en la edad infantil.

CEIN36	Conocer la metodología científica y promover el pensamiento científico y la experimentación en el período de cero a seis años	
	RA1	Organiza en el aula de infantil experiencias que, mediante el uso de materiales habituales y recursos poco sofisticados, permiten introducir a los niños en la manipulación de algunos fenómenos cotidianos y les acercan al comportamiento experimental que lleva a extraer conclusiones a partir de sencillas hipótesis de partida.
	RA2	Maneja diferentes estrategias para la observación del entorno, el conocimiento de los seres vivos y de sus principales características, así como sus funciones y las relaciones que se establecen entre ellos.
	RA3	Interpreta el papel de las matemáticas como herramienta y valora su uso como lenguaje de comunicación entre científicos.
CEIN37	Adquirir conocimientos sobre la evolución del pensamiento, las costumbres, las creencias y los movimientos sociales y políticos a lo largo de la historia	
	RA1	Tiene una visión de la realidad humana y social desde con una perspectiva integrada que le permite observar, entender y estructurar los hechos sociales.
	RA2	Es consciente de que la comprensión actual de la realidad humana y social exige el concurso de disciplinas relacionadas con la economía, la sociología, la psicología, la historia del arte o la ecología, y se esfuerza por manejarlas.
	RA3	Utiliza la lectura (de libros, revista, prensa diaria e información en internet) como medio habitual de acceso al conocimiento y se mantiene al día de las preocupaciones sociales y políticas de la sociedad.
CEIN38	Conocer los momentos más sobresalientes de la historia de las ciencias y las técnicas y su trascendencia, así como su influencia en el aprendizaje de los contenidos relacionados con todo ello en la edad infantil	
	RA2	Es capaz de situar de forma gráfica, en ejes espaciales y temporales, los principales hitos de la evolución científica, y los usa para seleccionar la información que puede ser más adecuada para su presentación en las actividades de enseñanza y aprendizaje en el aula de infantil.
	RA3	Maneja con confianza los recursos y sistemas de información y comunicación basados en internet y en el manejo de ordenadores y es capaz de transmitir a los niños seguridad en su manejo y cercanía y familiaridad con estas herramientas.
CEIN39	Elaborar propuestas didácticas en relación con la interacción entre ciencia, técnica, sociedad y desarrollo sostenible, adecuadas a la etapa de Educación Infantil	

	RA1	Maneja materiales (elaborados por asociaciones de profesores, editoriales, organizaciones no gubernamentales, etc.), que facilitan el tratamiento en el aula de problemas relevantes de la actualidad: desequilibrios Norte-Sur, escasez de agua y otros recursos naturales, hambre, deterioro del medio, etc., de una forma adecuada a los intereses y posibilidades de las niñas y los niños de cero a seis años.
	RA2	Evalúa la competencia del alumnado en el manejo de habilidades propias de esta área, y tiene presente la diferente importancia de las habilidades y rutinas procedimentales, el papel de las actitudes y valores y otros aprendizajes de tipo más conceptual.
	RA3	Conoce experiencias en las que docentes de diferentes etapas educativas elaboran proyectos relacionados con el eje ciencia-tecnología-sociedad y tiene inquietud por informarse acerca de ellos y valorar las posibilidades de llevarlos personalmente a la práctica.
CEIN40		Promover el interés y el respeto por el medio natural, social y cultural a través de proyectos didácticos adecuados a las edades de cero a seis años
	RA1	Participa en actividades de conservación del entorno y conoce las prioridades actuales en cuestiones relacionadas con el uso racional de los recursos, el reciclaje, el respeto por el medio o los factores relacionados con el cambio climático
	RA2	Integra actividades anuales de diverso tipo (día del libro, fiestas populares, Navidad, etc.) en la programación de unidades didácticas y sabe implicarse personalmente en la planificación colectiva que estas celebraciones suelen tener en el centro escolar.
	RA3	Organiza y participa en actividades fuera del centro escolar que permiten el descubrimiento del entorno natural y de la localidad en la que se ubica el centro, como medio para favorecer el desarrollo temprano del interés y el respeto por el mundo que nos rodea.

BLOQUES TEMÁTICOS Y CONTENIDOS

Contenidos – Bloques Temáticos

OBJECTIUS:

- Conèixer i interpretar característiques bàsiques del món present i de la societat actual tenint en compte cert bagatge de coneixements científics i culturals.
- Conèixer els conceptes bàsics dels mitjans físic, social i cultural aplicables a l'educació infantil.

- Conèixer amb certa profunditat el medi físic i el medi social propers, com a primer entorn a descobrir pels infants.
- Organitzar activitats didàctiques per a l'ensenyament i experimentació bàsiques de l'àrea a l'aula.
- Utilitzar i elaborar materials específics per a l'estudi i coneixement del medi físic, social i cultural a l'educació infantil.
- Promoure l'interès per l'experimentació i el pensament científic del període de 0 a 6 anys.
- Promoure l'interès per la societat, per la cultura pròpia i per les seves manifestacions artístiques.
- Promoure el respecte per la cultura pròpia i per altres més llunyanes.
- Organitzar i planificar el treball personal i en grup.

TEMES:

I. El medi social i cultural

Bloc 1. El Coneixement del Medi dins el currículum d'Educació Infantil

- Models didàctics d'ensenyament i aprenentatge de l'àrea de Ciències Socials en l'Educació Infantil
- Objectius, continguts i metodologies aplicades en el currículum d'Educació Infantil

Bloc 2. Construcció del coneixement de l'entorn social i cultural

- El descobriment de l'espai. L'entorn immediat (escola, casa, barri), recorreguts i rutes
- El descobriment del temps. El pas del temps històric en la infància. El calendari

Bloc 3. L'aula de Ciències Socials

- Unitats didàctiques, recursos i materials
- El racó de Ciències Socials
- El treball per tallers, per projectes i sortides didàctiques

Bloc 4. L'entorn social de l'infant. Illes Balears

- El medi humà. Població. Cap a la socialització i la interculturalitat
- L'espai rural i urbà. El paisatge humà des de la infància
- Les activitats econòmiques. Evidència i comprensió del territori transformat

Bloc 5. L'entorn cultural de l'infant. Illes Balears

- La història. La consciència i el coneixement del passat
- La festa i el ritus. Possibilitats educatives de la comunitat
- L'art. Descobrir el pensament i l'expressió en museus, ciutats i altres llocs

II. El medi natural

Es treballaran de manera transversal els blocs següents:

1. Biologia i geologia
2. Meteorologia
3. Astronomia
4. Física i química
5. Medi ambient i societat
6. Didàctica de les ciències naturals

Currículum, projectes, tallers, laboratori, espais d'aprenentatge.

METODOLOGÍA DOCENTE

Aspectos metodológicos generales de la asignatura

Aquesta assignatura combina els continguts teòrics i pràctics necessaris per respondre al seu títol de didàctica. Per aquest motiu i per tal de superar-la cal:

Haver superat l'examen de cadascuna de les parts de l'assignatura (C. Naturals i Ciències Socials) amb un mínim d'un 5. L'examen de C. Socials es realitzarà en el primer semestre i l'examen de C. Naturals es realitzarà en el segon semestre. L'examen té com a finalitat avaluar l'assimilació dels continguts i la comprensió dels conceptes fonamentals de l'assignatura així com la capacitat d'anàlisi i de reflexió sobre el temari i la capacitat de saber relacionar conceptes. Aquests exàmens es podran recuperar en la convocatòria de juliol. En cas de tenir una de les parts suspeses, l'alumne es presentarà a la convocatòria de juliol només d'aquesta part.

Haver realitzat la carpeta d'aprenentatge en cadascuna de les parts (C. Naturals i C. Socials) i l'informe amb una nota mínima d'un 5. Es valorarà la presentació, la reflexió i discussió en cadascuna de les activitats realitzades. També es valorarà l'expressió i l'ortografia. Es recorda que totes les activitats pràctiques i les pràctiques de laboratori són obligatòries per poder aprovar l'assignatura. Haver realitzat el treball didàctic i lliurat el treball pertinent amb una nota mínima de 5. Es valorarà la qualitat de la presentació i l'expressió oral durant l'exposició a classe. Tots els alumnes han de presentar-se el dia de l'exposició.

Es recorda que els estudis de Grau que s'imparteixen al CESAG són presencials i, per tant, és obligatòria l'assistència per a tots els alumnes (punt 2 de l'article 15 del capítol IV, Reglament Acadèmic). La no assistència comprovada i injustificada a més d'un terç de les hores lectives impartides en l'assignatura, pot tenir com a conseqüència la impossibilitat de presentar-se a examen en la convocatòria ordinària del mateix curs acadèmic. En el cas que s'aplicàs aquesta conseqüència, la pèrdua de convocatòria s'estendrà automàticament a la convocatòria extraordinària.

Metodología Presencial: Actividades

Totes les activitats lliurades, així com els exàmens, s'hauran de presentar en català. És obligatòria l'assistència a sortides culturals que es programin durant el curs. Es valorarà positivament la participació activa de l'alumne a classe. Es considera una falta de respecte cap al professor la connexió a xarxes socials durant les classes.

Qualsevol actitud que obstaculitzi les dinàmiques d'aula podrà tenir repercussió sobre la nota final de l'assignatura, i pot arribar a ser motiu de suspens. Copiar en un examen és motiu de suspens; l'estudiant haurà de repetir l'examen i haurà d'esperar la convocatòria següent per a la seva presentació.

El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball és motiu de suspens; l'estudiant haurà de repetir el treball i haurà d'esperar la convocatòria següent per a la seva presentació. Amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització que es pugui demostrar fraudulenta d'alguna de les activitats d'avaluació incloses en l'avaluació d'alguna assignatura comportarà, segons les circumstàncies, un canvi en la seva qualificació que, en els casos més greus, pot arribar a la qualificació de «suspens» en la convocatòria anual. En particular, es considera un frau la inclusió en un treball de fragments d'obres alienes presentats de tal manera que es facin passar com a pròpies per l'estudiant.

RESUMEN HORAS DE TRABAJO DEL ALUMNO

HORAS PRESENCIALES			
Trabajos grupales	Lecciones magistrales	Ejercicios prácticos/resolución de problemas	Seminarios y talleres (casos prácticos)
10.00	20.00	22.00	20.00
HORAS NO PRESENCIALES			
Estudio personal y documentación	Trabajos grupales	Ejercicios prácticos/resolución de problemas	Seminarios y talleres (casos prácticos)
50.00	20.00	18.00	20.00
CRÉDITOS ECTS: 6,0 (180,00 horas)			

EVALUACIÓN Y CRITERIOS DE CALIFICACIÓN

Actividades de evaluación	Criterios de evaluación	Peso
EXÀMENS Prova escrita al final de cada semestre	Als exàmens dels dos blocs els alumnes hauran de demostrar l'assoliment dels continguts dels dos blocs a través de preguntes tipus test i/o preguntes obertes de desenvolupament. En aquestes darreres, a més dels coneixements, també es considerarà important la correcció ortogràfica i l'expressió adequada i ordenada de les idees exposades per part de l'alumne. Cal aprovar cada un dels exàmens amb un mínim de 5 punts per tal de superar	50 %

	l'assignatura	
<p>TREBALLS GRUPALS I INDIVIDUALS</p> <p>Carpeta Ciències Socials:</p> <p>Carpeta d'aprenentatge (25%)</p> <p>Elaboració d'una unitat didàctica (25%)</p> <p>Carpeta Ciències Naturals:</p> <p>Treball grupal 25%</p> <p>Treball individual 25%</p>	<p>Cada activitat tindrà els criteris propis associats.</p> <p>A títol informatiu no s'acceptaran treballs fora del plaç indicat o plagiat</p>	50 %

PLAN DE TRABAJO Y CRONOGRAMA

Actividades	Fecha de realización	Fecha de entrega
Carpeta d'aprenentatge	Durant les classes	Cada activitat de la carpeta tindrà una data concreta de lliurament durant el període lectiu del bloc corresponent

BIBLIOGRAFÍA Y RECURSOS

Bibliografía Básica

CABANELLAS, I.; ESLAVA, C. L. (coord.) (2005). *Territorios de la infancia. Diálogos entre arquitectura y pedagogía*, Barcelona, Graó.

COLS, C. (2011). "L'entorn, font de coneixements", a *Infància*, 180, 14-20.

CUENCA, J. M.; ESTEPA, J. (2005). "La caja genealógica: fuentes y tiempo en Educación Infantil. Una propuesta para trabajar con maestros en formación inicial". *Quaderns Digitals*, 37, http://www.quadernsdigitals.net/datos_web/hemeroteca/r_1/nr_609/a_8416/8416.htm

MAJORAL, S. (2004). *Veig tot el món ! Crèixer junts tot fent projectes*. Barcelona: AAMM Rosa Sensat. Col. Temes d'Infància, 48.

PAGÈS, J. (1998). "Models i tradicions curriculars en l'ensenyament de les Ciències Socials i de les humanitats: Les finalitats i els valors com opció ideològica" a P. Benejam i J. Pagès (coord.). *Psicopedagogia de les Ciències Socials i de les humanitats*. Barcelona: UOC.

PICORNELL, C. – RIOS, P. – SUREDA, J. (1990). Conèixer Palma, Col·lecció Palma Ciutat Educativa, núm. 1, Departament de Dinàmica Educativa. Ajuntament de Palma, Palma de Mallorca.

TREPAT, C. A., COMES, P. (2000). *El tiempo y el espacio en la didáctica de las Ciencias Sociales*, Barcelona. Graó.

Bibliografía Complementaria

Recursos electrònics:

- Portal educatiu de la Conselleria d'Educació del Govern de les Illes Balears. <http://www.weib.caib.es>
- Aprender a analizar mitjans de comunicació. <http://www.ciudadaniacritica.wordpress.com>
- Diraya. Talleres de Expresión y Educación Creadora. <http://www.dirayaexpresion.es/>
- Fundació Gadeso. Illes Balears. <http://www.gadeso.org/>
- Televisió social. <http://www.barritv.com>
- Diraya. Talleres de Expresión y Educación Creadora. <http://www.dirayaexpresion.es/>
- El safareig: educació infantil i natura (AAMM Rosa Sensat). <http://www.elsafareig.org/>
- Senderi-Educació en Valors: <http://www.senderi.org>

En cumplimiento de la normativa vigente en materia de **protección de datos de carácter personal**, le informamos y recordamos que puede consultar los aspectos relativos a privacidad y protección de datos que ha aceptado en su matrícula entrando en esta web y pulsando "descargar"

<https://servicios.upcomillas.es/sedelectronica/inicio.aspx?csv=02E4557CAA66F4A81663AD10CED66792>